

Sygn. akt I ACa 23/17, IA Cz 35/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 września 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący	:	SSA Bogusław Dobrowolski
Sędziowie	:	SSA Elżbieta Bieńkowska SSO del. Grażyna Wołosowicz (spr.)
Protokolant	:	Łukasz Patejuk

po rozpoznaniu w dniu 14 września 2017 r. w Białymstoku na rozprawie

sprawy z powództwa **Skarbu Państwa – (...) w B.**

przeciwko **M. W.**

z udziałem interwenienta ubocznego T. W. (1)

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

na skutek apelacji pozwanej i interwenienta ubocznego

od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku

z dnia 27 października 2016 r. sygn. akt I C 1756/15

oraz zażalenia powoda

na postanowienie zawarte w punkcie II wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku

z dnia 27 października 2016 r. sygn. akt I C 1756/15

I. oddala obie apelacje;

II. oddala zażalenie;

III. zasądza od pozwanej M. W. i interwenienta ubocznego T. W. (1) na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kwoty po 4 050 (cztery tysiące pięćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów w instancji odwoławczej.

(...)

UZASADNIENIE

Powód Skarb Państwa reprezentowany przez (...) w B. wniósł o uznanie za bezskuteczną w stosunku do Skarbu Państwa - (...)w B. umowy darowizny lokalu mieszkalnego oznaczonego numerem (...), o powierzchni użytkowej 64,30 m², znajdującego się na III kondygnacji (II piętro) w budynku wielomieszkaniowym w B. przy ulicy (...) wraz z udziałem obejmującym (...) części w prawie własności nieruchomości składającej się z działek oznaczonych numerami geodezyjnymi (...) o łącznej powierzchni 0,1829 ha położonych w B. przy ulicy (...), obręb(...) wraz z prawem własności wspólnych części budynku i urządzeń, które nie służą wyłącznie do użytku właścicieli lokali w części wyżej wymienionej, dla którego to lokalu Sąd Rejonowy w Białymstoku IX Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą (...), zawartej pomiędzy T. W. (1) (...) a jego żoną M. W. (...), sporządzonej w Kancelarii Notarialnej w B. przed notariuszem E. L. w dniu 18.11.2010 r.. Rep (...), dokonanej z pokrzywdzeniem wierzyciela Skarbu Państwa - (...) w B., któremu przysługują: wierzytelność z tytułu zaległości w podatku dochodowym od osób fizycznych w wysokości 19%, pobieranym od dochodów z pozarolniczej działalności gospodarczej, za 2010 r. w wysokości 264.375,52 zł powiększonej o odsetki liczone jak dla zaległości podatkowych naliczane od dnia 3.05.2011 r., koszty upomnienia oraz koszty egzekucyjne, stwierdzonej tytułem wykonawczym nr(...) z dnia 10.08.2011 r., oraz wierzytelność z tytułu zaległości w podatku dochodowym od osób fizycznych w wysokości 19%, pobieranym od dochodów z pozarolniczej działalności gospodarczej, za 2014 r. w wysokości 181.874,00 zł powiększonej o odsetki liczone jak dla zaległości podatkowych naliczane od dnia 1.05.2015 r., koszty upomnienia oraz koszty egzekucyjne, stwierdzonej tytułem wykonawczym nr (...)z dnia 30.06.2015 r.

Pozwana M. W. wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie kosztów procesu od powoda na rzecz pozwanej, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Interwenient uboczny T. W. (1) występujący po stronie pozwanej wniósł o oddalenie powództwa oraz zasądzenie od powódki na rzecz interwenienta ubocznego kosztów procesu według norm przepisanych.

Wyrokiem z dnia 27 października 2016 roku Sąd Okręgowy w Białymstoku uznał za bezskuteczną w stosunku do powoda - Skarbu Państwa reprezentowanego przez (...)w B., umowę darowizny lokalu mieszkalnego oznaczonego numerem (...), o powierzchni użytkowej 64,30 m², znajdującego się na III kondygnacji (II piętro) w budynku wielomieszkaniowym w B. przy ulicy (...) wraz z udziałem obejmującym (...) części w prawie własności nieruchomości składającej się z działek oznaczonych numerami geodezyjnymi (...) o łącznej powierzchni 0,1829 ha, położonych w B. przy ul. (...), obręb (...), wraz z prawem własności wspólnych części budynku i urządzeń, które nie służą wyłącznie do użytku właścicieli lokali w części wyżej wymienionej, dla którego to lokalu Sąd Rejonowy w Białymstoku IX Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą (...), zawartą pomiędzy T. W. (1) („darczyńca”) a jego żoną M. W. („obdarowana”), sporządzoną w Kancelarii Notarialnej w B. przed notariuszem E. L. w dniu 18 listopada 2010 r., rep. (...) - w celu umożliwienia powodowi zaspokojenia jego wierzytelności z tytułu zaległości podatkowej T. W. (1) w podatku dochodowym od osób fizycznych w wysokości 19 %, pobieranym od dochodów z pozarolniczej działalności gospodarczej za 2010 rok, stwierdzonej tytułem wykonawczym nr(...)z dnia 10 sierpnia 2011 r., do wysokości kwoty 255.276,44 (dwieście pięćdziesiąt pięć tysięcy dwieście siedemdziesiąt sześć i 44/100) złotych, powiększonej o należne odsetki liczone jak dla zaległości podatkowych, naliczane od dnia 3 maja 2011 r. od niezapłaconej części podatku, koszty upomnienia oraz koszty egzekucyjne i oddała powództwo w pozostałym zakresie. (punkt I.) oraz koszty procesu między stronami wzajemnie zniósł (punkt II.).

Z ustaleń poczynionych przez Sąd Okręgowy wynikało, że T. W. (1) jest przedsiębiorcą i prowadzi działalność deweloperską w formie spółki cywilnej (...). W ramach prowadzonej działalności gospodarczej T. W. (1) realizował

przedsięwzięcie deweloperskie polegające na wybudowaniu budynku wielorodzinnego z lokalami usługami i garażami zlokalizowanego w B. przy ul. (...). - w latach 2007 – 2009.

Po oddaniu do użytkowania wybudowanego budynku, w poszczególnych miesiącach roku 2010 inwestor podpisywał z kupującymi umowy sprzedaży, uzyskując dochody, od których powinien był zapłacić jako zaliczki na podatek: za marzec w kwocie 427.537 zł, za kwiecień w kwocie 84.814 zł, za maj w kwocie 23.877 zł, za czerwiec w kwocie 4.835zł, za sierpień w kwocie 28.328 zł, za listopad w kwocie 63.313 zł, i za grudzień w kwocie 63.313 zł.

W dniu 18.11.2010 r. T. W. (1) w drodze umowy darowizny zawartej w formie aktu notarialnego Rep.(...)sporządzonego przez Notariusza E. L. przeniósł na M. W. własność nieruchomości lokalowej oznaczonej numerem (...) składającej się z 2 pokoi kuchni, garderoby, łazienki i przedpokoju o powierzchni użytkowej 64,30 m2 znajdującej się na III kondygnacji (II piętro) w budynku wielomieszkaniowym w B. przy ulicy (...) wraz z udziałem obejmującym (...) części w prawie własności nieruchomości składającej się z działek oznaczonych numerami geodezyjnymi (...) o łącznej powierzchni 0,1829 ha położonych w B. przy ulicy (...), obręb (...) wraz z prawem własności wspólnych części budynku i urządzeń, które nie służą wyłącznie do użytku właścicieli lokali w części wyżej wymienionej, dla którego to lokalu Sąd Rejonowy w Białymstoku IX Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą (...).

Obdarowana M. W. jest małżonką T. W. (1), co wynika z treści ww. aktu notarialnego.

W dniu 28 kwietnia 2011 r. T. W. (1) złożył w(...) w B. zeznanie o wysokości osiągniętego dochodu w roku podatkowym 2010, w którym wykazał między innymi następujące dane: przychód w kwocie 5 845 923,17 zł, koszty uzyskania przychodów w kwocie 2 235 050,56 zł, dochód w kwocie 3 610 872,61 zł, należne zaliczki w kwocie 701 017 zł. Do zapłaty podatku dochodowego w wysokości 19% pobieranego od dochodów z pozarolniczej działalności gospodarczej wskazał kwotę 633.474 zł.

W powyższym zeznaniu podatkowym wskazał również należne zaliczki w rozbiciu na poszczególne miesiące.

Z uwagi na brak zapłaty należnych zaliczek postanowieniem Nr (...) z dnia 25.07.2011 r. wszczęto z urzędu postępowania podatkowego, po przeprowadzeniu, którego(...) w B. Decyzji z dnia 09.08.2011 r. o numerze(...), określił T. W. (1) wysokość odsetek za zwłokę od nieuregulowanych w terminie płatności zaliczek na podatek dochodowy od osób fizycznych za: - marzec 2010 r. w wysokości 48.411,00 zł, - kwiecień 2010 r. w wysokości 8.907,00 zł, - maj 2010 r. w wysokości 2.779,00 zł, - czerwiec 2010 r. w wysokości 427,00 zł, - sierpień 2010 r. w wysokości 2.020,00 zł, - listopad 2010 r. w wysokości 2.791,00 zł, - grudzień 2010 r. w wysokości 2.791,00 zł. Łączną sumę odsetek stanowiła kwota 68.126,00 złotych.

Wobec braku zapłaty wynikających z decyzji odsetek, organ podatkowy wystawił tytuły wykonawcze: Nr (...) z dnia 31.10.2011 r. na łączną kwotę 60.524 zł obejmujący odsetki od zaliczek za: marzec, kwiecień, maj, czerwiec 2010 r., Nr (...) z dnia 31.10.2011 r. na łączną kwotę 7.062 zł obejmujący odsetki od zaliczek za: sierpień, listopad, grudzień 2010 r.

Natomiast wskutek braku zapłaty należnego podatku w kwocie 633.474,00, organ podatkowy wystawił tytuł wykonawczy o numerze (...) z dnia 10.08.2011 roku i skierował go do przymusowego wykonania w trybie egzekucji administracyjnej.

W zeznaniu PIT-36L o wysokości osiągniętego dochodu w roku podatkowym 2014 T. W. (1) wykazał między innymi następujące dane: przychód w kwocie 5 659 607,21 zł, koszty uzyskania przychodów w kwocie 4 677 970,51 zł, dochód w kwocie 981 636,70 zł, należne zaliczki w kwocie 188 832 zł. Do zapłaty tytułem podatku dochodowego w wysokości 19% pobieranego od dochodów z pozarolniczej działalności gospodarczej wskazał kwotę 181.874,00 złotych.

Wobec braku zapłaty należnego podatku w kwocie 181.874,00, organ podatkowy wystawił tytuł wykonawczy o numerze (...) z dnia 30.06.2015 r. i skierował go do przymusowego wykonania w trybie egzekucji administracyjnej.

W związku ze zbiegiem egzekucji sądowej i administracyjnej oraz zgodnie z postanowieniem Sądu Rejonowego w Białymstoku z dnia 15.11.2012 r. (sygn. akt II Co 6298/12), wyznaczającym Komornika Sądowego przy Sądzie

Rejonowym w Białymstoku P. K., do prowadzenia łącznej egzekucji sądowej i administracyjnej, przekazano pismem z dnia 21.01.2013 r. (...) tytuł wykonawczy o numerze (...), do realizacji w trybie egzekucji sądowej.

W trakcie toczącej się egzekucji zaliczono na zaległość w liniowym podatku dochodowym od osób fizycznych za 2010 r. objętą tytułem wykonawczym nr(...) łączną kwotę 370792,30 zł na poczet należności głównej, kwotę 99212,87 zł na poczet należnych odsetek za zwłokę oraz kwotę 8,80 zł jako koszty upomnienia.

Na poczet zaległości w liniowym podatku dochodowym od osób fizycznych za 2014 r. objętej tytułem wykonawczym nr (...) nie wpłynęły żadne kwoty.

Zgodnie z pismem (...) w B. z dnia 11 stycznia 2016 roku na dzień 11.01.2016r. T. W. (1) posiadał zaległość w liniowym podatku dochodowym od osób fizycznych wg PIT-36L:- za 2010 rok w wysokości 262 681,70 zł objętą tytułem wykonawczym nr (...) z dnia 10.08.2011 r.,- za 2014 rok w wysokości 181 874,00 zł objętą tytułem wykonawczym nr (...) z dnia 30.06.2015r.,- oraz odsetki z tytułu nieuregulowanych w terminie płatności zaliczek na liniowy podatek dochodowy od osób fizycznych za 2014 r. w wysokości 15 738.00 zł określone decyzją tut. organu nr (...) z dnia 27.11.2015r., objęte tytułami wykonawczymi nr (...) i (...) z dnia 28.12.2015r. Wpłata datowana na dzień 1 września 2014 roku w kwocie 283.048,76 zł (z czego zarachowano na poczet należności głównej kwotę 212.171,86 zł, a na poczet odsetek kwotę 70.876,90 zł) dokonana została w wyniku komorniczej sprzedaży nieruchomości - lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w B. przy ul. (...), stanowiącego własność T. W. (1).

W taki sposób została zaspokojona wierzytelność dotycząca nieopłaconych zaliczek miesięcznych z tytułu podatku dochodowego w wysokości 19% pobieranego od dochodów z pozarolniczej działalności gospodarczej za 2010 r. dochodzone na podstawie tytułów wykonawczych o numerach (...) oraz Nr (...) oraz część wierzytelności objętej tytułem wykonawczym o numerze SM (...).

Z informacji przedłożonej przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Białymstoku, P. K. z dnia 29.01.2015 r. wynikało, iż egzekucja wobec T. W. (1) prowadzona jest głównie ze świadczenia rentowego dłużnika, natomiast egzekucja z wierzytelności okazała się bezskuteczna, a egzekucja z rachunku bankowego okazała się częściowo skuteczna.

Dodatkowo, w toku postępowania Komornik ustalił, iż dłużnik pozostaje:

- współwłaścicielem nieruchomości wraz z żoną M. W. (na zasadzie wspólności ustawowej majątkowej małżeńskiej), położonej w B. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w Białymstoku IX Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą o numerze KW (...),

- współwłaścicielem nieruchomości wraz z K. J. na zasadzie wspólności łącznej wspólników spółki cywilnej, położonej w B. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w Białymstoku IX Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą o numerze KW (...),

- współwłaścicielem nieruchomości wraz z K. J. na zasadzie wspólności łącznej wspólników spółki cywilnej, położonej w B. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w Białymstoku IX Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą o numerze KW (...).

Nieruchomość, dla której prowadzona jest księga wieczysta o numerze KW (...), obciążona jest wpisanymi w dniu 17.09.2010 r.: hipoteką umowną zwykłą w kwocie 450.000 zł, hipoteką umowną kaucyjną w kwocie 225.000 zł z tytułu kredytu na cele mieszkaniowe z dnia 11.08.2010 r. oraz w dniu 15.10.2010 r.: hipoteką umowną zwykłą w kwocie 150.000 zł, hipoteką umowną kaucyjną w kwocie 75.000 zł z tytułu kredytu na cele mieszkaniowe z dnia 13.10.2010 r.

Z pisma (...) W. z dnia 25.03.2015 r. nr (...) wynika, że na dzień 24.03.2015 r. wysokość kredytów na cele mieszkaniowe, zabezpieczonych wpisami hipotek w księdze wieczystej nr (...) wynosiła odpowiednio: z dnia 11.08.2010 r. kwotę

333.409,03 zł, z dnia 13.10.2010r. kwotę 120.169,11 zł. Łączna kwota obciążenia hipoteką nieruchomości wynosiła na dzień 24.03.2015 r. 453.578,14 zł.

Prowadzone obecnie postępowanie egzekucyjne nie przynosi zamierzonego dla wierzyciela skutku. Jedynym, stałym źródłem służącym zaspokajaniu wierzytelności jest emerytura dłużnika. Jak wynika z dokumentów wystawionych przez Komornika Sądowego, miesięczna suma podlegająca podziałowi wynosi 311,47 zł. w tym na rachunek(...)w B., po odliczeniu kosztów egzekucyjnych trafia kwota 280,19 zł (sygn. Km 160/13).

Dodatkowo, plan podziału sumy egzekucji uzyskanej z renty z dnia 12.03.2015 r. wskazuje, iż zadłużenie T. W. wynosiło łącznie kwotę 1.054.180,57 zł.

Z przedłożonego przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Białymstoku Zaświadczenia o dokonanych wpłatach w latach 2013-2015 z dnia 08.04.2015 r. wynika, iż uzyskiwane każdego miesiąca kwoty oscylują w granicach kilkuset złotych.

W dniu 24 września 2015 r. zostało wystosowane do (...) s.c. K. J., T. W. (1) zawiadomienie o zajęciu innej wierzytelności pieniężnej. Zgodnie z treścią zawiadomienia wezwano dłużnika zajętej wierzytelności, aby bez zgody organu egzekucyjnego nie uiszczal zobowiązaniem kwot z tytułu praw przysługujących współnikowi na wypadek wystąpienia ze spółki lub jej rozwiązania wynikających z art. 870 i 871 k.p.c., a należną kwotę przekazał organowi egzekucyjnemu na pokrycie należności. W dniu 13 listopada 2015 r. S.. s.c. poinformowała (...) w B. o uznaniu zajęcia oraz wskazała, że kwoty na pokrycie należności będą przekazywane po sprzedaży nieruchomości wybudowanych przez spółkę na sprzedaż. Od czasu uznania zajęcia wspólnicy (...) s.c. dokonali zbycia trzech nieruchomości, pierwszej w dniu 20 stycznia 2016 roku, zaś dwóch kolejnych w dniu 17 lutego 2016 na mocy umowy o ustanowieniu odrębnej własności lokalu. K. J. oraz T. W. (1) działając ramach spółki cywilnej (...) nie wywiązali się z deklaracji złożonej w odpowiedzi na zajęcie i nie przekazali kwot uzyskanych ze sprzedaży nieruchomości (...)w B..

W toku procesu T. W. (1) dokonał wpłat na poczet zaległości podatkowych. Dlatego na dzień zamknięcia rozprawy, jak wynika z pisma (...) w B. z dnia 20 października 2016 r zadłużenie T. W. (1) z tytułu zaległości w podatku dochodowym od osób fizycznych w wysokości 19% pobieranym od dochodów z pozarolniczej działalności gospodarczej za 2010 r. na dzień 19.10.2016 r. wynosiło 399.488,44 zł, w tym: należność główna 255.276,44 zł, odsetki 147.212 zł.

T. W. (1) ma ponadto zaległości, których wysokość na dzień 19.10.2016 r. wynosiła: należność główna 181.874 zł, odsetki 21.446 zł,

- w podatku dochodowym od osób fizycznych za 2015 r. 13.295 zł, w tym: należność główna 12.817 zł, odsetki 478 zł,- z tytułu odsetek od nieuregulowanych w terminach płatności zaliczek na podatek dochodowy od osób fizycznych w wysokości 19% pobieranym od dochodów z pozarolniczej działalności gospodarczej za poszczególne miesiące 2014 r.: styczeń, marzec, kwiecień, maj, czerwiec, lipiec, sierpień w łącznej kwocie 15.738 zł.

T. W. (1) w 2003 roku miał operowane serce, w 2012 roku miał zawał mięśnia sercowego. Ma niewydolność serca, cukrzycę i szereg innych chorób.

Następnie, Sąd Okręgowy wskazał, że zgodnie z art. 527 § 1 k.c., gdy skutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, każdy z wierzycieli może żądać uznania tej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego, jeżeli dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a osoba trzecia o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć. Za czynność prawną dokonaną z pokrzywdzeniem wierzycieli uważa się taką czynność, skutek której dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności (art. 527 § 2 k.c.). Jeżeli skutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli uzyskała korzyść majątkową osoba będąca w bliskim z nim stosunku, domniemywa się, że osoba ta wiedziała, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli (art. 527 § 3 k.c.). Jeżeli natomiast skutek czynności prawnej dokonanej przez dłużnika z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową bezpłatnie, to wierzyciel może żądać uznania

czynności za bezskuteczną, chociażby osoba ta nie wiedziała i nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się dowiedzieć, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli (art. 528 k.c.).

Odnosząc się w pierwszej kolejności do zarzutu pozwanej, iż wierzytelność publicznoprawna nie może być przedmiotem ochrony w oparciu o art. 527 K.c., Sąd Okręgowy w pełni podzielił stanowisko strony powodowej, że przepisy Kodeksu cywilnego regulujące instytucję skargi pauliańskiej znajdują zastosowanie w drodze analogiae legis do ochrony wierzytelności publicznoprawnych - w tym wierzytelności podatkowych (tak m.in.: uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 12 marca 2003 r., III CZP 85/02, OSNC 2003/10/129; wyrok Sądu Najwyższego z 13 maja 2005 r., I CK 677/04, Pr. Bankowe 2005/9/10; wyrok Sądu Najwyższego z 27 lipca 2006 r., III CSK 57/06, LEX nr 195391; wyrok Sądu Najwyższego z 28 października 2010 r., II CSK 227/10, OSNC-ZD 2011/1/23; wyrok Sądu Najwyższego z 1 czerwca 2011 r., II CSK 513/10, LEX nr 960505). Wskazał, że zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 28 października 2010 r. (II CSK 227/10, OSNC-ZD 2011, nr 1, poz. 23): ewolucja orzecznictwa dotyczącego dopuszczalności drogi sądowej w sprawach, w których przedmiotem sporu jest należność publicznoprawna spowodowała, że za nieaktualne należy uznać orzeczenia Sądu Najwyższego wyrażające pogląd przeciwny.

Nadto, Sąd Okręgowy podkreślił, że poza sporem pozostawało, iż T. W. (1) pozostaje dłużnikiem Skarbu Państwa z tytułu nieopłaconych zaległości podatkowych za rok 2010 oraz rok 2014. Zdaniem Sądu I instancji T. W. (1) również w dacie zawarcia umowy darowizny pozostawał dłużnikiem Skarbu Państwa z tytułu nieuiszczonych zaległości. Był on bowiem zobowiązany do opłacenia zaliczek miesięcznych z tytułu podatku dochodowego w wysokości 19% pobieranego od dochodów z pozarolniczej działalności gospodarczej za 2010 rok.

Zgodnie z art. 44 ust. 3f ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (tekst jednolity Dz.U. z 2010r., (...), poz. 301 ze zm.) podatnicy, o których mowa w ust. 1 pkt 1, opodatkowani na zasadach określonych w art. 30c, są obowiązani wpłacać na rachunek urzędu skarbowego zaliczki miesięczne w wysokości różnicy między podatkiem należnym od dochodu osiągniętego od początku roku, obliczonym zgodnie z art. 30c, a sumą należnych zaliczek za poprzednie miesiące, z uwzględnieniem art. 27b. Natomiast ust. 6 w/w przepisu stanowi, iż zaliczki miesięczne od dochodów wymienionych w ust. 1, wpłaca się w terminie do 20 dnia każdego miesiąca za miesiąc poprzedni.

Kwota należnych zaliczek, o których mowa w art. 44 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, wynosiła według zeznania T. W. PIT-36 L za 2010 r.: za marzec - 427.537 zł, za kwiecień - 84.814 zł, za maj - 28.877 zł, za czerwiec - 4.835 zł, za sierpień - 28.328 zł, -za listopad - 63.313 zł, za grudzień - 63.313 zł. T. W. według złożonego zeznania wykazał do zapłaty należne zaliczki w łącznej kwocie 701.017 złotych.

To od tej chwili T. W. (1) stał się dłużnikiem (...)w B., ponieważ nie opłacił zaliczki (oraz dalszych zaliczek) w ustawowych terminach płatności.

Na dzień dokonania zaskarżonej czynności (umowy darowizny) zaległości T. W. z tytułu nieopłaconych zaliczek wynosiła łączną kwotę 574.391 zł.

W świetle takich okoliczności, zdaniem Sądu Okręgowego, nie ulega wątpliwości, że umowa darowizny lokalu mieszkalnego na rzecz M. W. została dokonana z pokrzywdzeniem wierzyciela, bowiem dłużnik tj. T. W. (1) stał się wskutek niej niewypłacalny w stopniu wyższym niż przed dokonaniem czynności. Gdyby nie doszło do zmiany majątkowej po stronie dłużnika i część majątku w postaci lokalu mieszkalnego położonego w B. przy ul. (...) nie wyszłaby z tego majątku, to istniałaby realna możliwość chociażby częściowego zaspokojenia wierzyciela. Na skutek wskazanej czynności prawnej pozwana uzyskała korzyść majątkową tj. nabyła prawo majątkowe w postaci własności lokalu mieszkalnego, powiększając swój majątek, a majątek dłużnika został tym samym uszczuplony.

W trakcie toczącej się egzekucji zaliczono na zaległość w liniowym podatku dochodowym od osób fizycznych za 2010 r. objętą tytułem wykonawczym nr SM (...) łączną kwotę 370 792,30 na poczet należności głównej, kwotę 99 212,87 na poczet należnych odsetek za zwłokę oraz kwotę 8,80 jako należne koszty upomnienia. Znaczna część tej

kwoty (283.048,76 zł) pochodziła z egzekucyjnej sprzedaży nieruchomości - lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w B. przy ul. (...), dla którego założono księgę wieczystą (...), stanowiącego własność T. W. (1). W powyższy sposób została zaspokojona wierzytelność dotycząca nieopłaconych zaliczek miesięcznych z tytułu podatku dochodowego za 2010 r. dochodzone na podstawie tytułów wykonawczych o numerach (...) oraz Nr (...) oraz część wierzytelności objętej tytułem wykonawczym o numerze (...). To wskazuje, iż gdyby egzekucja była prowadzona również z lokalu mieszkalnego będącego przedmiotem umowy darowizny, wierzyciel (Skarb Państwa) zostałby zaspokojony niemal w całości w doniesieniu do zaległości podatkowej za 2010 rok.

Poprzez zaskarżoną czynność prawną dłużnik (T. W. (1)) wyzbył się składnika majątkowego, z którego mogłaby być przeprowadzona egzekucja, nie uzyskując w zamian żadnego przysporzenia majątkowego. Wyzbycie się pod koniec roku podatkowego, w którym powstały zaległości składnika majątkowego, z którego mogłaby być przeprowadzona egzekucja, wskazuje - na zamiar pokrzywdzenia wierzyciela. Nie ulega wątpliwości, iż T. W. (1) wyzbył się na rzecz osoby bliskiej (żony) składnika majątkowego, z którego mogła być prowadzona egzekucja w momencie, w którym wiedział już, że nie reguluje swoich zobowiązań podatkowych, a po dokonaniu zaskarżonej czynności całkowicie zaprzestał regulowania zaległości podatkowych, jednocześnie nadal prowadził działalność, generując kolejne zaległości. Pozwana w trakcie toczącego postępowania wskazywała na okoliczność posiadania przez dłużnika majątku, którego spieniężenie będzie pozwalało na zaspokojenie powoda, a co za tym idzie, brak spełnienia wskazywanej w art. 527 k.c. przesłanki niewypłacalności dłużnika. Jednakże zupełnie przeciwnie twierdzenie wynika z toczącej się przeciwko T. W. (1) egzekucji sądowej. Z informacji przedłożonej przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Białymstoku, P. K. z dnia 29.01.2015 r. wynika, iż egzekucja w przedmiotowej sprawie prowadzona jest głównie ze świadczenia rentowego dłużnika, natomiast egzekucja z wierzytelności okazała się bezskuteczna, a egzekucja z rachunku bankowego okazała się tylko częściowo skuteczna. Ponadto obecnie miesięczna suma podlegająca podziałowi wynosi 311,47 zł., w tym na rachunek (...) w B., po odliczeniu kosztów egzekucyjnych trafia kwota 280,19 zł (sygn. Km 160/13). Tym samym w ocenie Sądu Okręgowego należało uznać, iż prowadzone obecnie postępowanie egzekucyjne nie przynosi zamierzonego dla wierzyciela skutku. Podkreślał, iż samo wskazanie przez pozwaną że dłużnik posiada inny majątek nie stanowi uczynienia zadość art. 533 k.c., zgodnie z którym osoba trzecia, która uzyskała korzyść majątkową wskutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzyciela, może zwolnić się od zadośćuczynienia roszczeniu wierzyciela żądającego uznania czynności za bezskuteczną, jeżeli zaspokoi tego wierzyciela albo wskaże mu wystarczające do jego zaspokojenia mienie dłużnika. Wskazywał, że w orzecznictwie podkreśla się, że zwolnienie się z obowiązku zadośćuczynienia roszczeniu wierzyciela może być skuteczne jedynie wtedy, gdy wartość wskazanego mienia odpowiada uzyskanej przez osobę trzecią korzyści majątkowej i gdy mienie to może rzeczywiście służyć zaspokojeniu wierzyciela. Nie chodzi więc o samą możliwość prowadzenia egzekucji z przysługujących dłużnikowi praw, której rezultat może okazać się w praktyce wątpliwy, lecz o uzyskanie przez wierzyciela realnego zaspokojenia.

Zdaniem Sądu I instancji słusznie podnosi strona powodowa, iż nie sposób mówić o prawdopodobieństwie zaspokojenia z nieruchomości wchodzącej w skład majątku wspólnego współników spółki cywilnej z udziałem dłużnika, a już na pewno nie o prawdopodobieństwie graniczącym z pewnością w sytuacji, w której wspólnicy przeznaczają kwoty uzyskane ze sprzedaży lokali wchodzących w skład ich majątku wspólnego inne cele niż zadeklarowane w odpowiedzi na zajęcie egzekucyjne. Podobnie ma się kwestia egzekucji z majątku stanowiącego współwłasność małżonków, w sytuacji ustanowienia na nieruchomości hipoteki na rzecz banku.

Wykazanie tego, że dłużnik jest nie wypłacalny, stanowi oczywiście zadanie wierzyciela, który korzysta ze skargi paulińskiej, jednakże w orzecznictwie przyjmuje się, że wykonanie tego zadania nie powinno być utrudniane, byłoby to bowiem sprzeczne z celem skargi paulińskiej.

Odnosząc się do twierdzeń pozwanej o bezczynności powoda w odniesieniu do możliwości wszczęcia egzekucji z pozostałych składników majątkowych, których współwłaścicielem pozostaje T. W. (1) należy wskazać wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 września 1998 r.. III CKN 612/97, w którym zawarto tezę, iż o niewypłacalności dłużnika w rozumieniu art. 527 § 2 k.c. świadczy m.in. bezskuteczność przeprowadzonej przeciwko niemu egzekucji, która, w odniesieniu w szczególności do egzekucji świadczeń pieniężnych, może być prowadzona z różnych (a zatem także

tylko z niektórych) składowych części majątku dłużnika. Jeżeli zatem komornicza egzekucja świadczenia pieniężnego przeprowadzona z jednej choćby części składowej tego majątku okaże się nieskuteczna, jest to wystarczające do przyjęcia, że wykazana została w ten sposób niewypłacalność dłużnika zalegającego z zapłatą. Stanowisko takie znajduje uzasadnienie podwójne: z jednej bowiem strony dłużnik może i powinien, dysponując innymi składnikami majątku, zapłacić egzekwowaną należność, co czyniłoby bezprzedmiotowym roszczenie pauliańskie; brak zaś takiej zapłaty odpowiada pojęciu "zaprzestania płacenia długów" w skali jednostkowej, jaka występuje przy skardze pauliańskiej. Z drugiej zaś strony nie można wymagać od chcącego skorzystać z tej ochrony wierzyciela, ażeby wszczynał kolejno wiele postępowań egzekucyjnych - stosownie do przepisów o właściwości miejscowej organu egzekucyjnego, ażeby narażał się na przewlekłość wynikającą z zawieszania egzekucji (art. 799 § 2 k.p.c.), mnożył jej koszty, pokonywał przeszkody związane z samym ustaleniem, z jakich części składa się majątek określonego dłużnika i przyjmował na siebie skutki niepowodzeń kolejnych egzekucji, których przyczyny mogą być różne.

Odnosząc się do zarzutu powódki, jakoby działanie powoda, polegające na niepodejmowaniu żadnych czynności aż do ostatniego momentu przed upływem terminu do wniesienia skargi paulińskiej, było sprzeczne z zasadami współzycia społecznego (k. 376 i nast.) wskazał, że w jego ocenie, zarzut ten nie jest uzasadniony, choćby tylko z tego względu, że strona powodowa – Naczelnik Urzędu Skarbowego podjął – w celu otrzymania należnej daniny publicznej - kroki prawne zaraz po stwierdzeniu nieopłacenia podatku, czyli już w 2011 r. W kolejnych latach podejmował inne działania – egzekucję podatku z dostępnego majątku dłużnika. Wreszcie na koniec, wobec nieskuteczności tej egzekucji, powód skorzystał z możliwości wniesienia skargi paulińskiej. Gdyby urząd skarbowy nie wyczerpał uprzednio dostępnych możliwości, naraziłby się na zarzut niewykazania bezskuteczności egzekucji, a ponadto – faktycznie doprowadzając do likwidacji spółki cywilnej (...) - godziłby w prawa podatnika (dłużnika) chronione ordynacją podatkową, przepisami prawa cywilnego, a wręcz w konstytucyjnie chronioną wolność gospodarczą. Dlatego, mając na uwadze opisane ustalenia i oceny prawne, uznał, że zostały spełnione przesłanki uznania czynności za bezskuteczną zgodnie z art. 527 k.c. w zw. z art. 528 k.c. w postaci: dokonania przez dłużnika ważnej czynności prawnej (darowizny), istnienia celu tej umowy - pokrzywdzenia wierzyciela, uzyskania przez osobę bliską korzyści majątkowej. Tym samym powództwo było uzasadnione co do wierzytelności obejmującej zaległości podatkowe za 2010 rok.

Odnosząc się natomiast do wierzytelności Skarbu Państwa z tytułu nieopłaconego podatku za 2014 rok, w ocenie Sądu Okręgowego, żądanie ochrony powodowego wierzyciela w sposób wskazany w pozwie, czyli uznania za bezskuteczną darowizny dokonanej jesienią 2010 roku, nie znajdowało uzasadnienia. Zgromadzony materiał dowodowy, a w szczególności zeznania podatkowe T. W. za kolejne lata, obrazujące znaczne jego przychody, a w ich konsekwencji również znaczne kwoty podatków dochodowych do zapłacenia, pokazują również wysokie koszty prowadzenia działalności oraz - co najistotniejsze - dużą zmienność przychodów i dochodów. Ponadto ceny na rynku mieszkaniowym w ostatnich latach ulegały znacznym wahanom (art. 228 § 1 k.p.c.). Te dwa czynniki, o znacznej zmienności, powodowały zdaniem Sądu Okręgowego, że nie można było racjonalnie zakładać, iż T. W. (1), darowując w 2010 roku żonie mieszkanie, czynił to po to, by – zgodnie z jakimś przyjętym przez niego planem czy kalkulacją - w 2014 roku sprzedać mieszkania, uzyskać przychody i dochody i mimo to nie zapłacić podatku dochodowego należnego za ów rok.

Tak ostatecznie, czyli poprzez uznanie za bezskuteczną umowy darowizny mieszkania M. W. przez T. W. (1) w celu ochrony wierzytelności z tytułu jego zaległości podatkowych tylko za rok 2010, a z pominięciem takich zaległości za rok 2014, orzeczono w punkcie I. wyroku.

Uwzględnienie powództwa w połowie, to jest udzielenie ochrony jednej z dwu wierzytelności powodowego Skarbu Państwa przysługującej wobec interwenienta ubocznego, a odmowa udzielenia takiej ochrony drugiej z wierzytelności, uzasadniało wzajemne zniesienie kosztów procesu między stronami, zgodnie z art. 100 zd.1 k.p.c.

Apelacje od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku z dnia 27 września 2016 roku wnieśli pozwana M. W. oraz interwenient uboczny T. W. (1), którzy zaskarżyli powyższy wyrok w części, tj. pkt I w zakresie w jakim Sąd I instancji uznał za bezskuteczną czynność opisaną w treści pkt. I wyroku w celu uniemożliwienia zaspokojenia wierzytelności wierzyciela z tytułu

zaległości podatkowej T. W. (1) w podatku dochodowym od osób fizycznych w wysokości 19% pobieranym od dochodów z pozarolniczej działalności gospodarczej za 2010 r., stwierdzonej tytułem wykonawczym nr (...)z dnia 10 sierpnia 2011 r., zarzucając mu:

1) naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.:

a) naruszenie art. 527 § 1 k.c. poprzez uznanie, iż przepis ten ma zastosowanie do dochodzenia należności publicznoprawnych, podczas gdy wierzytelność publicznoprawna nie może być przedmiotem ochrony w oparciu o art. 527 § 1 k.c., a ponadto nie jest dopuszczalna w ten sposób ochrona wierzyciela w razie niewypłacalności dłużnika, jeżeli wierzytelność Skarbu Państwa wynika z decyzji organu podatkowego ustalającej zobowiązanie podatkowe dłużnika,

b) naruszenie art. 527 § 1 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i uznanie, iż czynność objęta zaskarżoną częścią wyroku została dokonana przez dłużnika z pokrzywdzeniem wierzyciela (powoda), podczas gdy dłużnik w trakcie dokonywania czynności opisanej zaskarżonym wyrokiem posiadał i nadal posiada majątek, który zaspokoiłby wierzyciela, a z którego nie zostało przeprowadzone postępowanie egzekucyjne, a czynność ta została dokonana wyłącznie jako podziękowanie małżonce za sprawowaną nad dłużnikiem opiekę w trakcie choroby dłużnika oraz zabezpieczenie jej w przypadku ewentualnej śmierci dłużnika,

c) naruszenie art. 527 § 2 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i uznanie, iż w przedmiotowej sprawie dłużnik stał się niewypłacalny i niewypłacalny w wyższym stopniu, bowiem dłużnik posiadał majątek, z którego mógł zostać zaspokojony wierzyciel i w związku z tym czynność opisana w zaskarżonym wyroku pozostawała bez wpływu na stan niewypłacalności, bądź niewypłacalności w wyższym stopniu,

d) naruszenie art. 533 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i uznanie, iż w przedmiotowej sprawie pozwana nie wskazała wierzycielowi majątku, z którego możliwe jest przeprowadzenie egzekucji i zaspokojenie wierzyciela, podczas gdy dyspozycja przepisu zawartego w art. 533 k.c. została wypełniona przez pozwaną, czym pozwana zwolniła się od zadośćuczynienia roszczeniu wierzyciela o uznanie czynności za bezskuteczną;

2) naruszenie przepisów postępowania, tj.:

a) naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez nie zebranie materiału dowodowego pozwalającego na wszechstronne jego rozważenie, w szczególności poprzez oddalenie wniosków dowodowych pozwanej oraz interwenienta ubocznego o dopuszczenie dowodów z zeznań świadków oraz o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego na rozprawie w dniu 19 października 2016 r. i wydanie orzeczenia w oparciu o niekompletny materiał dowodowy,

b) naruszenie art. 316 § 1 K.p.c. poprzez wydanie rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy w oparciu o niekompletny materiał dowodowy co wynika w szczególności z oddalenia wniosków dowodowych pozwanej oraz interwenienta ubocznego o dopuszczenie dowodów z zeznań świadków oraz o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego na rozprawie w dniu 19 października 2016 r., które to dowody pozwoliłyby na stwierdzenie, czy dłużnik był faktycznie osobą niewypłacalną w dacie dokonywania czynności oraz czy czynność opisana zaskarżonym wyrokiem miała wpływ na pokrzywdzenie wierzyciela w odniesieniu do stanu majątkowego dłużnika w dacie jej dokonywania,

c) naruszenie art. 278 § 1 K.p.c. poprzez jego niezastosowanie i wydanie rozstrzygnięcia bez zasięgnięcia przez Sąd I instancji specjalistycznej wiedzy biegłego z zakresu rachunkowości oraz analiz finansowych, na okoliczność faktycznego zadłużenia dłużnika na dzień wszczęcia

przedmiotowego postępowania, na okoliczność wartości majątku dłużnika T. W. (1), w tym z tytułu uczestnictwa w spółce cywilnej, w której jest współnikiem, a także na okoliczność, iż w dacie wniesienia powództwa w niniejszej sprawie, dłużnik był osobą wypłacalną, a majątek do niego należący pozwalał na spłatę zobowiązań na rzecz powoda, przy założeniu, iż majątek ten zostałby spieniężony, a wierzyciele hipoteczni zostaliby zaspokojeni w całości,

art. 6 K.c. w zw. z art. 227 k.p.c. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i uznanie, iż powód w niniejszej sprawie udowodnił, iż zostały spełnione przesłanki opisane w art. 527 § 1 k.c., podczas gdy powód nie przedstawił dowodów na to, iż wierzyciel został bezpośrednio pokrzywdzony czynnością dłużnika, w szczególności w sytuacji finansowej dłużnika, a także z uwagi na prawa majątkowe dłużnika wynikające z uczestnictwa w spółce cywilnej.

Mając na uwadze powyższe zarzuty, wnosili o:

- 1. zmianę zaskarżonego wyroku w zaskarżonym zakresie i oddalenie powództwa w tym zakresie ewentualnie**
- 2. uchylene zaskarżonego wyroku w zaskarżonym zakresie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.**

Ponadto, wnosili o:

- 3. rozpoznanie przez Sąd II instancji postanowienia zapadłego na rozprawie w dniu 19 października 2016 r. w przedmiocie oddalenia wniosków dowodowych pozwanej oraz interwenienta ubocznego, bowiem postanowienie to miało wpływ na rozstrzygnięcie sprawy,**
- 4. zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego za drugą instancję.**

SĄD APELACYJNY ZWAŻYŁ, CO NASTĘPUJE:

Apelacje pozwanej i interwenienta ubocznego nie zasługiwały na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy w niniejszej sprawie dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych, które Sąd Apelacyjny podziela i uznaje za własne oraz trafnie zastosował przepisy prawa procesowego i materialnego. Sąd I instancji wszechstronnie bowiem rozważył zebrany w sprawie materiał dowodowy, a dokonując jego oceny, nie naruszył wskazań zawartych w art. 233 k.p.c. Ocena materiału dowodowego dokonana przez Sąd Okręgowy nie kolidowała bowiem ani z zasadami doświadczenia życiowego, ani regułami logicznego rozumowania. Podkreślenia wymaga, że dokonując ustaleń oparł się w głównej mierze na dokumentach, których prawdziwości żadna ze stron nie kwestionowała, nie przekroczył też zasady swobodnej oceny dowodów, nie dając wiary zeznaniom pozwanej i dłużnika, co do braku świadomości pokrzywdzenia wierzyciela.

Odnosząc się po pierwsze do tożsamego zarzutu obu apelacji, iż brak było podstaw do zastosowania w sprawie art. 527 i następnego k.c. albowiem wierzytelność powoda ma charakter publicznoprawny - zarzut ten należało uznać za chybiony. Problem ten był wielokrotnie przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego i kwestia ta istotnie była sporna. Początkowo Sąd Najwyższy przyjmował, iż korzystanie z art. 527 i nast. k.c. dla ochrony wierzytelności publicznoprawnych jest niemożliwe i takie stanowisko istotnie wyraził w orzeczeniu z dnia 24 czerwca 1999 r., II CKN 298/99, czy w wyroku z 30 lipca 2002 r., IV CKN 1246/00. Jednakże obecnie dominuje stanowisko odmienne, z którego wynika, iż wprawdzie Urząd Skarbowy nie jest wierzycielem w rozumieniu art. 527 k.c., gdyż należności publicznoprawne nie mają cech właściwych dla prawa podmiotowego, niemniej nie wyklucza to, w drodze analogii zastosowania dla ich ochrony instytucji przewidzianej w tym przepisie. Podkreśla się bowiem, że znaczenie pewnych instrumentów prawnych regulowanych w kodeksie cywilnym wykracza poza stosunki cywilnoprawne. Wskazuje się mianowicie,

że „niektóre instytucje prawa cywilnego stanowią wyraz podstawowych zasad porządku prawnego, przyjętych we wszystkich systemach prawnych i przenikających te systemy w sposób generalny, bez względu na gałąź prawa. Do nich należy niewątpliwie zakaz obchodzenia prawa, działania na szkodę wierzycieli, czerpania korzyści z własnej niegodziwości, bezpodstawnego wzbogacenia się kosztem innych. Jeżeli uregulowania przyjęte w prawie publicznym przewidują odpowiednie środki przeciwdziałania tego rodzaju zachowaniom, to nie ma potrzeby odwoływania się do kodeksu cywilnego, jednak przy ich braku może stać się to konieczne”. Stanowisko takie wyraził Sąd Najwyższy np. w uchwale siedmiu sędziów z dnia 12 marca 2003 r., III CZP 85/03 (OSNC 2003/10/129), czy wyrokach z dnia 28 października 2010 r. w sprawie II CSK 227/10 oraz z dnia 27 stycznia 2016 r. (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 października 2010 r., II CSK 227/10, LEX nr 672686 2010 r., wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 2016 r., II CSK 149/15, LEX nr 2010213) i stanowisko takie Sąd Apelacyjny w tym składzie podziela.

Odnosząc się do pozostałych zarzutów apelacji, zdaniem Sądu Apelacyjnego po dokonaniu ponownej analizy materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie stwierdzić należało, że Sąd Okręgowy prawidłowo przyjął, że poczynienie przez T. W. (1) na rzecz swojej żony M. W. w dniu 18 listopada 2010 roku darowizny w postaci lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w B. przy ul. (...) wraz z udziałem w prawie własności nieruchomości (KW nr (...)), zgodnie z art. 527 § 2 k.c. zostało dokonane z pokrzywdzeniem powoda. Czynność jest bowiem dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli, jeżeli wskutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności. Ustalenie, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela ułatwia domniemanie prawne wynikające z art. 529 k.c., z którego wynika, iż domniemywa się, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, gdy w chwili darowizny był niewypłacalny lub stał się niewypłacalny wskutek dokonania darowizny. Natomiast, co do świadomości osoby trzeciej, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela, to wskazać trzeba na przepis § 3 art. 527 k.c., zgodnie z którym jeśli wskutek czynności prawnej dokonanej z pokrzywdzeniem wierzyciela uzyskała korzyść majątkową osoba będąca w bliskim z nim stosunku domniemywa się, że osoba ta wiedziała, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela. Z mocy zaś art. 528 k.c. jeżeli wskutek czynności prawnej dokonanej z pokrzywdzeniem wierzyciela osoba trzecia uzyskała jeszcze korzyść majątkową bezpłatnie, jak to miało miejsce w niniejszej sprawie, wierzyciel może żądać uznania czynności prawnej za bezskuteczną, chociażby osoba ta nie wiedziała i przy dołożeniu należytej staranności nie mogła się dowiedzieć, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli.

Sytuację, kiedy czynność prawna dłużnika jest dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli, jak trafnie wskazał Sąd I instancji - określa art. 527 § 2 k.c. Zgodnie z tą normą czynność prawna dłużnika jest dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli, jeżeli wskutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności. "Niewypłacalność w wyższym stopniu" oznacza zaś każde istotne powiększenie niewypłacalności. Zauważyć należy, że T. W. (1) w dacie dokonania zaskarżonej czynności był już dłużnikiem Skarbu Państwa albowiem był on zobowiązany w związku z prowadzoną przez siebie działalnością gospodarczą (art. 44 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych) do opłacania zaliczek miesięcznych z tytułu podatku dochodowego w wysokości 19% pobieranego od dochodów z pozarolniczej działalności gospodarczej za 2010 r. Kwota należnych zaliczek, według zeznania dłużnika PIT-36 za 2010 r. wynosiła za marzec 2010 r. - 427 537 zł (poz. 95), za kwiecień 2010 r. - 84 814 zł. (poz. 96), za maj 2010 r. - 28 877 zł (poz. 97), za czerwiec 2010 r. - (...) (poz. 98), za sierpień 2010 r. - 28 328 zł. (poz. 100) (dowód - zeznanie T. W. (1) o wysokości osiągniętego podatku (poniesionej straty) w roku podatkowym 2010 k. 27-28 akt).

Z treści decyzji Naczelnika Pierwszego Urzędu Skarbowego w B. wynikało natomiast, że T. W. (1) zaprzestał płacenia zaliczek na ww. podatek już przed dokonaniem zaskarżonej czynności, bo miało to miejsce już od dnia 20 kwietnia 2010 roku (dowód - decyzja k. 70-72 akt). Z ww. zestawienia wynika zatem, że na dzień zaskarżonej czynności (umowy darowizny na rzecz M. W.) zaległość T. W. (1) z tytułu nieopłaconych zaliczek wynosiła 574 391 zł.

Sąd I instancji prawidłowo zatem w tych okolicznościach ustalił, że T. W. (1) wyzbył się na rzecz osoby bliskiej - żony składnika majątkowego, z którego mogła być prowadzona egzekucja w momencie, w którym wiedział już, że nie reguluje swoich zobowiązań podatkowych, a po dokonaniu zaskarżonej czynności nadal prowadził działalność gospodarczą, generując kolejne zaległości, wybiórczo zaspakajając swoich wierzycieli (informacja k. 422-423 akt). Z

jego wyjaśnień złożonych na rozprawie w dniu 19 października 2016 roku wynikało zaś, że nadal ma niuregulowane zaległości podatkowe za rok 2010. Nadal też prowadzi działalność w formie spółki cywilnej z panią J., sprzedał kilka mieszkań za kwotę kilkaset tysięcy złotych. Spłacił w tym roku kredyt na kwotę 1 700 000 złotych, ale jednocześnie stwierdził, że nie wie czy zapłacił zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych. Podkreślenia wymaga, że pokrzywdzenie wierzyciela nie musi być zamiarem dłużnika, wystarczy, aby dłużnik takie pokrzywdzenie przewidywał w granicach ewentualności. Zauważyć także należy, że T. W. (1) darował na rzecz pozwanej w dniu 18 listopada 2010 r. nieruchomości, którą w dniu 8 września 2010 r. K. J. i T. W. (1) – wspólnicy spółki prawa cywilnego – (...) Spółka Cywilna K. J., T. W. (1) z siedzibą w B. przenieśli na własność dłużnika (k. 64 akt). Powyższe jednoznacznie świadczy o spełnieniu przesłanki pokrzywdzenia powoda, skoro T. W. (1) w wyniku zaskarżonej umowy darowizny wyzbył się składnika majątkowego, do którego powód mógłby realnie skierować egzekucję.

Stan niewypłacalności dłużnika ocenia się według chwili wystąpienia przez wierzyciela ze skargą pauliańską (vide: m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 22 marca 2001 r., V CKN 280/00 (LEX nr 52793). W tym czasie, jak prawidłowo ustalił Sąd I instancji na podstawie informacji Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Białymstoku P. K. w sprawie prowadzonej na wniosek wierzyciela (powoda w niniejszej sprawie) (...) w B. – dłużnik T. W. (1) pozostawał współwłaścicielem nieruchomości wraz z M. W., na zasadzie wspólności ustawowej małżeńskiej, położonej w B. przy ulicy (...), dla której Sąd Rejonowy IX Wydział Ksiąg Wieczystych prowadził księgę wieczystą o numerze KW (...), która była obciążona hipotekami na rzecz Banku (...) we W. z tytułu udzielonych kredytów (hipoteka umowna zwykła – 450 000 zł, hipoteka umowna kaucyjna – 225 000zł, hipoteka umowna zwykła – 150 0000 zł, hipoteka umowna kaucyjna 75 000 zł), czy czym zadłużenie z tytułu tychże kredytów udzielonych M. i T. W. (1) wynosiło łącznie 453 578,14 złotych oraz współwłaścicielem nieruchomości wraz z K. J., na zasadzie wspólności łącznej wspólników spółki cywilnej: położonej w B. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w Białymstoku IX Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą o numerze KW (...) oraz przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w Białymstoku IX Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą o numerze KW (...) (informacja komornika – k.47; informacja Banku (...) - k. 48, odpis zupełny księgi wieczystej nr (...) – k. 49-53; odpis zupełny księgi wieczystej nr (...) – k.56; odpis zupełny księgi wieczystej nr (...) – k.57-59 akt). Komornik Sądowy prowadził egzekucję ze świadczenia rentowego dłużnika, z którego powodowi wypłacana była jedynie kwota 259,44 złotych (plan podziału - k. 61 akt). Trafnie przyjął również sąd pierwszej instancji, iż pozwana domniemań z art. 527 § 3 k.c., 528 k.c. i 529 k.c. nie obaliła. W niniejszej sprawie wystąpiły zatem łącznie wszystkie przesłanki z art. 527 § 1 i 2 k.c. warunkujące uznanie czynności prawnej za bezskuteczną w stosunku do powoda.

Chybiony jest także zarzut, że w sprawie nie wykazano, aby dłużnik istotnie był niewypłacalny. Jak wskazał Sąd I instancji, z informacji przedłożonej przez Komornika sądowego wynikało, że egzekucja na wniosek powoda prowadzona była ze świadczenia rentowego dłużnika, natomiast egzekucja prowadzona z wierzytelności okazała się bezskuteczna. Obecnie miesięczna suma podlegająca podziałowi to jedynie 311,47 zł, w tym na rachunek (...)w B., po odliczeniu kosztów egzekucyjnych trafia kwota w wysokości zaledwie 280,19 złotych, a tym samym, jak trafnie wskazał Sąd I instancji, prowadzone obecnie postępowanie egzekucyjne nie przynosi dla wierzyciela zamierzonego skutku. Wszczęcie egzekucji do składników majątkowych będących w posiadaniu Spółki cywilnej (...) nie było możliwe, gdyż były one objęte wspólnością łączną wspólników spółki cywilnej, a wierzyciel nie dysponował tytułami wykonawczymi przeciwko obu współwłaścicielom. Dla niewypłacalności dłużnika wystarczy zaś przyjęcie, że stan majątku dłużnika powoduje niemożność, odwleczenie, lub utrudnienie zaspokojenia wierzyciela (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 lutego 2008 r., II CSK 503/07, LEX nr 496375).

Za niezasadny uznać należało także zarzut naruszenia przez Sąd I instancji przepisu art. 533 k.c. poprzez uznanie, że pozwana nie zwolniła się od zadośćuczynienia roszczeniu wierzyciela poprzez wskazanie wystarczającego do zaspokojenia wierzyciela mienia dłużnika. Pozwana podnosi, że dłużnik jest współwłaścicielem majątku spółki cywilnej (...) K. J., T. W. (1), do którego można skierować egzekucję. Przypomnieć jednak wypada, że do ww. Spółki w dniu 24 września 2015 roku było kierowane zawiadomienie o zajęciu innej wierzytelności pieniężnej, w którym wzywano dłużnika, aby bez zgody organu egzekucyjnego nie uiszczal zobowiązaniem kwot z tytułu praw przysługujących wspólnikowi na wypadek wystąpienia ze spółki lub jej rozwiązania wynikających z art. 870 i 871 k.c.,

a należną kwotę przekazywał organowi egzekucyjnemu na pokrycie należności. Spółka poinformowała Naczelnika Pierwszego Urzędu Skarbowego w B. o uznaniu zajęcia. Pomimo jednak uznania zajęcia, (...) Spółki (...) dokonywali zbycia nieruchomości lecz mimo swojej deklaracji - nie przekazali kwot uzyskanych ze sprzedaży nieruchomości wierzycielowi lecz przeznaczali na sobie jedynie znane cele.

Zwolnienie się osoby trzeciej od odpowiedzialności nie polega na wskazaniu jakiegokolwiek mienia dłużnika, ale mienia, które realnie doprowadzi do zaspokojenia wierzyciela, a zatem mienia, które może rzeczywiście służyć takiemu zaspokojeniu, do którego wierzyciel może skierować egzekucję. Pozwana wskazywała w odpowiedzi na pozew (k. 143 akt), że Spółka cywilna, której współnikiem jest T. W. (1), była współwłaścicielem lokali mieszkalnych i usługowych położonych w B. przy ulicy (...) III (...), dla której Sąd Rejonowy w Białymstoku IX Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą o numerze (...), a zatem powód mógł przeprowadzić egzekucję z praw przysługujących dłużnikowi w Spółce (...) z tytułu uczestnictwa w spółce cywilnej (art. 911² k.p.c., a także wypowiedzieć umowę spółki cywilnej (art. 870 k.p.c.). Pomijając już, że wskazane wyżej nieruchomości zostały obciążone hipotekami na kwotę 4 078 125 złotych, to podkreślenia wymaga, że samo wskazanie na przysługującą dłużnikowi wierzytelność nie jest równoznaczne ze wskazaniem mienia wystarczającego do zaspokojenia, gdyż nie przesądza to o wypłacalności dłużnika. Nie chodzi bowiem o samą możliwość prowadzenia egzekucji z przysługujących dłużnikowi wierzytelności, której rezultat może okazać się w praktyce wątpliwy, lecz o uzyskanie przez wierzyciela realnego zaspokojenia.

Jak trafnie wskazuje się w judykaturze, zwolnienie się od zadośćuczynienia roszczeniu wierzyciela może być skuteczne jedynie wtedy, gdy wartość wskazanego mienia odpowiada uzyskanej przez osobę trzecią korzyści majątkowej i gdy mienie to może rzeczywiście służyć zaspokojeniu wierzyciela. Chodzi zatem o wskazanie takiego mienia dłużnika, co do którego można przyjąć z najwyższym stopniem prawdopodobieństwa, graniczącym z pewnością, że pozwoli na zaspokojenie wierzyciela (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 marca 2006 r., III CSK 8/06, LEX nr 190511).

Trafnie w tym kontekście wskazał Sąd I instancji, że nie można wymagać od chcącego skorzystać z ochrony wierzyciela, ażeby wszczynał kolejno wiele postępowań egzekucyjnych, mnożył związane z tym koszty, pokonywał przeszkody związane z samym tylko ustaleniem, z jakich składników składa się majątek dłużnika, jak oczekują tego Skarżący. Odmienne ujęcie rozważanego zagadnienia byłoby sprzeczne z celem skargi pauliańskiej, mającej służyć ochronie wierzyciela przed krzywdzącym go postępowaniem dłużnika. Zaprzeczeniem dobrej kondycji finansowej dłużnika jest także postawa T. W. (1) w niniejszym postępowaniu. Pomimo bowiem, jak stara się wykazać pozwana, posiadania przez niego majątku pozwalającego na zaspokojenie powoda - w niniejszej sprawie ubiegał się o zwolnienie od kosztów sądowych argumentując, że pomimo bycia współnikiem spółki cywilnej (...) nie jest w stanie bez uszczerbku w koniecznym utrzymaniu dla siebie i rodziny ponieść kosztów sądowych w sprawie w kwocie 2 075 złotych oraz, że obciążony jest kredytami mieszkaniowym oraz konsumpcyjnymi, utrzymuje się z renty w kwocie 1 026,01 złotych (k.206-211 akt).

Za niezasadne należało uznać zarzuty Skarżących dotyczące naruszenia przez Sąd Okręgowy przepisów prawa procesowego, a polegających na oddaleniu wniosków dowodowych z zeznań świadków oraz opinii biegłego, na okoliczność źródła wierzytelności przysługującej powodowi w stosunku do pozwanego oraz sposobu jej powstania, gdyż okoliczność ta jednoznacznie wynikała ze złożonych do sprawy dokumentów (zeznań podatkowych, decyzji administracyjnych, informacji komornika opisanych wyżej), czy dłużnik z uwagi na bycie współnikiem spółki cywilnej (...) był faktycznie osobą niewypłacalną w dacie dokonywania czynności, tym bardziej, że jak wskazano wyżej, stan niewypłacalności dłużnika należy oceniać nie według chwili dokonania czynności z osobą trzecią lecz według chwili wystąpienia ze skargą pauliańską. Odnosząc się nadto do oddalenia wniosku Skarżących o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego z zakresu rachunkowości oraz analiz finansowych na okoliczność faktycznego zadłużenia dłużnika na dzień wszczęcia postępowania w niniejszej sprawie, podkreślenia wymaga okoliczność, iż biegły nie może zastępować stron w przedstawianiu istotnych dla sprawy twierdzeń faktycznych czy w poszukiwaniu dowodów. Z istoty i celu dowodu z opinii biegłego wynika bowiem, że dowód ten ma na celu ułatwienie sądowi, w wypadkach wymagających wiadomości specjalnych należytej oceny już zebranego w sprawie materiału dowodowego, a nie jego gromadzenie.

Bez znaczenia dla rozstrzygnięcia w sprawie pozostawało także złożenie przez T. W. (1) wniosku o przeniesienie w trybie art. 66 ustawy z dnia 28 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa, na rzecz Skarbu Państwa własności prawa w postaci odrębnej własności lokalu mieszkalnego nr (...), położonego w B., przy ulicy (...) o pow. 116,20 m² wraz z udziałem wynoszącym (...) części w prawie współwłasności działek o numerach geodezyjnych (...), dla którego Sąd Rejonowy w Białymstoku IX Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą o numerze KW (...) o wartości 588 600 złotych w zamian za zaległości podatkowe T. W. (1) w kwocie 616 103,44 zł i stanowiący współwłasność K. J. i T. W. (1) wspólników spółki cywilnej (...) (k.613 - 614 akt), a w przedmiocie, którego nie zawarto ugody. Przewidziana ww. przepisem regulacja służy wygaszaniu zobowiązań podatkowych przez przeniesienie rzeczy lub praw majątkowych. Zauważyć jednak należy, że ze względu na cywilnoprawny charakter umowy podatnik nie ma żadnego roszczenia do drugiej strony o jej zawarcie. Wierzyciel nie może być zmuszony do przyjęcia innego świadczenia niż to, którego oczekuje.

Z uwagi na powyższe, apelację jako pozbawioną uzasadnionych podstaw należało oddalić na mocy art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na mocy art. 102 k.p.c. oraz § 2 pkt 7 w zw. z § 10 ust 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r., w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2016 r. poz. 1668), odstępując od obciążania pozwanej połową ww. kosztów. Zdaniem Sądu Apelacyjnego obciążenie pozwanej całością kosztów zastępstwa procesowego na rzecz pełnomocnika powoda w kwocie 8 100 złotych sprzeczne byłoby z zasadą słuszności zarówno z uwagi na jej aktualną sytuację materialną, jak i procesową. Wskazać bowiem należy, że obok zasady odpowiedzialności za wynik procesu oraz zasady kosztów niezbędnych i celowych (art. 98 § 1 k.p.c.) należy przy rozstrzygnięciu o kosztach procesu mieć na uwadze także zasadę słuszności (art. 102 k.p.c.).

Wskazać dalej należy, że na podstawie art. 102 k.p.c. w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Przepis art. 102 k.p.c. ustanawia zasadę słuszności, która jest odstępstwem od zasady odpowiedzialności za wynik procesu. Jest to rozwiązanie szczególnie, wymagające do swego zastosowania wystąpienia wyjątkowych okoliczności. Ustawa pozostawia ocenę, czy w danej sprawie zachodzi wypadek szczególnie uzasadniony Sądowi, który powinien dokonywać jej przy uwzględnieniu całokształtu okoliczności danej sprawy. Do okoliczności branych pod uwagę przez Sąd przy ocenie przesłanek zastosowania art. 102 k.p.c. zalicza się nie tylko te dotyczące stanu majątkowego i sytuacji życiowej strony, ale także związane z samym przebiegiem postępowania. Jak słusznie wskazano w uzasadnieniu postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 8 grudnia 2011 roku, sygn. IV CZ 111/11 - sama sytuacja ekonomiczna strony przegrywającej nie stanowi bowiem podstawy zwolnienia, na podstawie art. 102 k.p.c., z obowiązku zwrotu kosztów, chyba że na rzecz tej strony przemawiają dalsze szczególne okoliczności, które same mogłyby być niewystarczające, lecz łącznie z jej sytuacją ekonomiczną, wyczerpują znamiona wypadku szczególnie uzasadnionego. Podstawę do zastosowania art. 102 k.p.c. stanowią bowiem konkretne okoliczności danej sprawy, przekonujące o tym, że w danym przypadku obciążenie strony przegrywającej kosztami procesu byłoby niesłuszne, niesprawiedliwe. Stanowią je zarówno fakty związane z samym procesem, jak i leżące poza nim, a dotyczące sytuacji życiowej, stanu majątkowego stron, które powinny być oceniane przede wszystkim z uwzględnieniem zasad współzycia społecznego.

Kierując się tymi kryteriami, Sąd Apelacyjny uznaje, że w sprawie istnieją podstawy do odstąpienia od obciążania pozwanej części kosztów zastępstwa procesowego na rzecz strony przeciwnej. Sąd Apelacyjny dostrzega bowiem także szczególne okoliczności sprawy związane z rozbieżnością w orzecznictwie w przedmiocie możliwości zastosowania art. 527 k.c. dla ochrony wiarygodności publicznoprawnych, na skutek czego pozwana mogła być subiektywnie przekonana o słuszności prezentowanego stanowiska w sprawie, co uzasadniało odstąpienie od obciążania jej w części kosztami procesu.

(...)